

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De CDA-beginselen zijn niet meer van deze tijd [I]

Eens, ze liggen aan de hartbewaking

door *Pieter Gerrit Kroeger*

De auteur was lid van de commissie-Frissen en schreef met Jaap Stam *De rogge staat er dun bij. Macht en verval van het CDA, 1974-1998*.

‘Wie van u kwam vorige week nog een rentmeester tegen?’ De zaal begon te grinniken toen ik onlangs het rapport *Verder na de klap* mocht toelichten bij het CDA Teylingen. Dat gebeurt steeds als die vraag op tafel komt. De actieve betrokken leden van de partij zijn namelijk wel trouw, maar niet simpel van geest. Het was niet anders in de indringende sessies met de klankbordgroep van de commissie-Frissen en ook binnen die club niet. Steeds weer werd dezelfde vraag gesteld: ‘Onze beginselen zijn prachtig, maar zijn ze nog vitaal?’

De vraag stellen hoeft hier niet meteen ten volle heten hem te beantwoorden. Toch is de oprechte twijfel die zo doorklinkt veelzeggend. Als de hardcore CDA’ers al kunnen grinniken om zo’n wat ondeugend geformuleerde vraag, dan kun je wel aanvoelen uit welke hoek de wind waait. Men snapt het maar al te goed.

Verder na de klap heeft voor die oprechte twijfel in het CDA een heldere aanpak en benadering op tafel gelegd. Wil dat zeggen dat het

CDA daar ook aan wil, met name de partijtop? Het beloofde actieplan van het partijbestuur om het stuk uit te voeren kwam er niet, men was geheel opgezogen in de korte termijn, de Staten-campagne en de bestuurlijke deconfiture bij de zoektocht naar een nieuwe partijvoorzitter. Dat pleit dus niet zo erg voor de vitaliteit van de eigen beginselen.

Want waar zit de crux, ‘des Pudels Kern’ hierbij? Niet in de intrinsieke kwaliteit van die beginselen, de bekende vier kernbegrippen uit de Steenkamp-tijd en -traditie. Hij zit in het onvermogen deze te bevrijden uit de ingesleten mantra’s en saaie deuntjes waarmee het CDA ze verkondigt en zichtbaar maakt.

* * *

De taal, de woorden, beelden en ‘codes’ waarmee het CDA naar buiten treedt – en intern communiceert over die eigen beginselen! – zijn sleets geworden. Oude etalageborden worden opgepoetst, versleten beelden domineren het discours. En ze worden maar zelden pittig concreet gemaakt. En zelden met statuur en niveau.

Twee voorbeelden hiervan. De kabinetten-Balkenende deden vaak goed werk voor economie en werkgelegenheid. Het CDA verdedigde hun beleid door te zeggen: ‘Na het zuur komt het zoet.’ Nu weten alle CDV-lezers

uiteraard dat dit een metafoor is, een citaat uit een zestiende-eeuws acrostichongedicht. De overige 98 procent van de burgers nauwelijks, vermoed ik. Die hoorden: ‘Het CDA vindt het lekker mij zuur aan te pakken.’ Hoe zo’n beleid zeer wel toegelicht en uitgediept had kunnen worden als vorm van ‘solidariteit’, ‘gespreide verantwoordelijkheid’, ‘rentmeesterschap’ en zelfs ‘gerechtigheid’, verdween achter het rookgordijn van zulke overleefde, onbegrepen beelden en codetaal. Het andere voorbeeld: het CDA afficheerde zich de voorbije jaren graag als partij met een bijzonder gevoel voor de betekenis van ‘waarden en normen’. Een sterk thema met veel inhoudelijke potentie en herkenning voor velen. Wat dit echter van doen had met die vier kernbegrippen? Welke concrete, hendaagse vragen en kansen daarmee politiek boeiend benaderd werden? Heeft u dat gehoord? Opstaan in de tram, veel gepraat over ‘respect’; daar bleef het een beetje bij. En toen kwam in 2008 de kredietcrisis. De normloosheid van de wereldwijde financiële markten en instituties, de noodzaak om bovennationaal – in EU en G20 gezamenlijk – cruciale waarden en heldere normen voor die markten vast te sjoeren en aan te scherpen; het waren gouden tijden voor een politieke filosofie met het soort kernbegrippen als de onze. Toch? De electorale ontwikkeling lijkt een wat andere.

Ik stel vast dat het CDA er tot op heden niet aan toekwam de opvallend succesvolle wijze waarmee deze crisis door zijn mensen in kabinetten en samenleving is bestreden in een herkenbaar, inhoudelijk vernieuwend en normatief kader te zetten en uit te dragen. Dat is niet best, met bewindslieden op Financiën, Economische Zaken, Landbouw en In-

novatie (ELI), voorheen ook Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Algemene Zaken. Intussen werden ‘de banken gered’ en werd in ‘de beeldvorming’ een beunhaasbankier tot een soort volksheld verheven. Sprakeloos bleef het CDA in de omgang met deze tendensen. Sprakeloos: geen woorden, taal en beelden meer weten te vinden voor de betekenis van zijn kerngedachten voor de realiteit van de eenentwintigste eeuw. Ook opgepoetst blijven de etalageborden vaal en onzichtbaar. En als voor die beginselen nu geen relevante

.....
Hoe vitaal is een dode letter?
 .....

taal en beelden meer beschikbaar blijken, dan moet je je serieus afvragen of je die beginselen eigenlijk nog wel hebt. Hoe vitaal is een dode letter?

Daarom zijn de analyses en aanbevelingen uit *Verder na de klap* over de culturele *disconnect* van het CDA met het Nederland van vandaag zo cruciaal. Die gaan namelijk over de opdracht en de uitdaging om codes en beelden bij die beginselen nieuw leven in te blazen. Ze liggen nu op de intensivereafdeling, aan de hartbewaking.

‘Hertaling’ van de beginselen is het begrip daarvoor in dat rapport. Een term die de echte klus die dit inhoudt niet al te ontregelend formuleert, maar niet toedekken moet. Als het CDA in die hertaling slaagt en zo de sprakeloosheid weet in te halen, zul je zien dat miljoenen Nederlanders bijna elke week ineens weer allerlei rentmeesters tegen het lijf lopen. Op Facebook, bijvoorbeeld, zit het er vol mee. Drukt u met mij het Like-knopje in?